

Српски народопис

11-12. РАЗРЕД

За домаћу српску националну мањину питање језика и културе представља основни услов очувања и јачања њеног идентитета. Услед десетлећима присутних и у све већој мери уочљивих асимилацијских тенденција, порасла је улога васпитно-образовних установа у даљем одржавању језика, ширењу културе и националног идентитета. Управо због наведених разлога, задаци васпитно-образовног рада не могу се ограничити искључиво на преношење знања и развијање вештина. Главни циљ коме се тежи је стицање многострано примењивих практичних знања и способности, које су уједно и предуслов за предузимање радњи, базираних на вредностима: умеће дефинисања самога себе, односно просуђивања, отвореност према науци и уметности и постизање што бољих резултата у оквирима појединачних способности и могућности. Удовољавање наведеним захтевима омогућава живот у пуном осећању одговорности.

У знаку доживотног учења, првенствени нагласак просветне политике националне мањине у Мађарској јесте одржавање и развој васпитно-образовне понуде, која ће за свакога бити достижна и приступачна. Васпитање и образовање, које се припадницима националних мањина нуди на њиховом матерњем језику, верује да ће се они током разних животних раздобља користити пруженом могућношћу.

Висок ниво знања језика, традиција неговања и чувања специфичности локалних говора и обичаја, познавање историје и садашњости – све то чини саставни, неотуђиви део националног идентитета. У данашње модерно доба процес учења, који се остварује кроз међуљудске односе, од истог је значаја као и стицање знања и информација, односно израда стратегија поступања. Наведено је од великог значаја за домаће националне мањине, будући да они владају са два матерња језика. При томе треба имати у виду да, услед раније поменутих асимилације, просветне установе не могу базирати на знању језика које ученици са собом доносе од куће. У интересу успешности образовне делатности ова промењена ситуација треба да се одрази и на развојним компетенцијама и садржајима општег образовања.

Циљеви и задаци, везани за одређен наставни предмет, постављају се на основу специфичности појединих предмета, као што је на пример чињеница да наставни предмет у све већој мери треба да преузима улогу породице у преношењу појединих вредности и традиција, и њихово поштовање.

Са најважнијим обичајима у традиционалној култури, са начином вођења живота и са културом националне заједнице ученици националних школа са српским наставним језиком први пут се суочавају у живим (интерактивним) ситуацијама. На основу поменутих доживљаја, у оквиру предузетно и пројектно оријентисаног просветног рада, водећи се начелом постепености, стичу знања из историје, етнографије, језика и књижевности националне заједнице, о медијима.

Ученици су свесни тога да су екстерни, ван породични простори за чување обичаја у традиционалној култури – разне институције и организације. Изучавање наставног предмета „Етнографија“ омогућава и оспособљава ученике да науче да буду толерантни и отворени према другим народима и нацијама, да их прихвате.

Одржавање овог предмета недељно једном омогућава стицање темељног знања и развијање навика и вештина. Оквирни наставни план етнографију конституише као самостални наставни предмет.

Задатак који себи поставља наставни предмет „Етнографија“: преношење идентитета и вредности, утиче на избор методског поступка. Настава у отвореним

видовима образовно-просветног рада омогућава стицања знања од самог доживљавања, преко акције (делања) и разумевања, па све до стеченог искуства.

Ови креативни и акцијски облици обраде (учење по станицама, учење у радионицама, музејско-педагошки њорк-схопови, школски пројекти) ученицима омогућају стицање искуства, до којих они не могу доћи у уобичајеној животној средини. На овај начин долази до постепеног формирања оних компетенција, које их оспособљавају за извођење самосталних пројеката.

Тематске целине	Број часова
Познавање историје	4
Познавање етнографије	10
Географски положај, природне вредности	5
Упознавање просторне уметности и стваралаштва српске народности	10
Прошлост и садашњост Српске основне и средње школе „Никола Тесла“ у Будимпешти	4
Сумирање и писмени задаци	3
Укупан број часова	36

У учениковом схватању света и оцењивању прошлих догађаја етнографија игра велику улогу, ученикова пажња им је при томе у првом реду усмерена на људе из прошлости, и то на своје претке. Од великог је значења и у подизању националне самосвести и неговању националног идентитета, осим тога, подстиче ученике на упознавање и очување културно-историјских и верских вредности и традиција уже и шире околине. Обрада етнографске грађе претпоставља примену метода за унапређење знања и вештина које се базирају на личним искуствима и које код ученика подижу и повећавају ниво моралне и националне свести, осим тога доприносе побољшању вештина у решавању појединих ситуација и доношењу одлука, односно у унапређењу ученикове толеранције.

11. РАЗРЕД

Тематске целине	Број часова
Српски језик и књижевност; Српско позориште, музичка и плесна култура	11
Познавање српске историје	10
Исказивање мишљења о друштвеним догађајима и појавама, могућности за образовање. Српске установе у Мађарској	8
Упознавање политике националних мањина	4
Сумирање и писмени задаци	3
Укупан број часова	36

Тематска целина/ Развојни циљ	Српски језик и књижевност Српско позориште, музичка и плесна култура	Број часова 11
Раније стечено знање	Српски језик и књижевност. Српско позористе, музичка и плесна култура.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Развој матерњег језика као инструмента културе, естетике и осећаја за историју. За време прикупљања података пружање подршке у сигурном коришћењу језика. Развој умећа формулисања сопственог мишљења о садржајима представљеним у српским медијима. Развој емоционалне осетљивости, пружање помоћи при изради репродукција. Упознавање са вредностима српског националног, европског и свеопштег културолошког наслеђа.	
Знања/развојни захтеви	Корелација	
Тражење доказа о чимбеницима који утичу на развој српског језика, анализа текста. Место српског језика у језичкој породици словенских језика, најзначајнији моменти у историјату развоја српског језика (значај Вука Караџића). Улога народног говора и језичких варијанти, приказ дијалекта на основу примера, уз приказ текста из сопствене језичке средине, који је испричан на локалном дијалекту. Улога Срба у Мађарској у очувању језичке посебности, критеријуми билингвизма. Рађање књижевних дела, потрага за писцима, песницима, рођеним у Мађарској, представљање њихових дела (двојезични писац Михајло Витковић, песник Јован Пачић, писац Јаков Игњатовић).	<p><i>Српски језик и књижевност:</i> књижевни одломци. Познавање медијске културе и кинематографије:ком уникацијски системи.</p> <p><i>Певање-музика:</i> слушање музике.</p>	

<p>Значај оснивања Матице српске. Улога савременог писаног и електронског медија у очувању народносних вредности. Упознавање прве позоришне представе на српском језику, сакупљање и обрада изворника из позоришне документације (Јоаким Вујић, родом из Баје). Српско музичко стваралаштво и црквена музика, писмени приказ пионирског рада Корнелија Станковића на сабирању и обради народних напева, записивање једног од византијских црквених напева. Улога музике и певања уз инструменте, у свакидашњици и у празничној обичајној пракси, нпр. приказ и анализа свадбених песама.</p>	<p><i>Драма и плес: игре традиција, плесови.</i></p>
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Развој језика, породица језика, варијанте језика, билингвизам, алманаси, народни позоришни комад, византијски црквени напеви, сценски мајстор, музички уметци, византијски црквени напеви, обредна музика, плес.</p>

Тематска целина/ Развојни циљ	Познавање српске историје	Број часова 10
<p>Раније стечено знање</p>	<p>Српска држава, устанци, сеобе.</p>	
<p>Образовно-развојни циљеви тематске целине</p>	<p>Стицање спознаја из прича, друштвено-културног окружења, из обичних статистичких података, материјалних и писаних изворника. Уношење неких посебно важних догађаја и појава на топографску карту.</p>	
<p>Знања/развојни захтеви</p>		<p>Корелација</p>
<p>Живот у првој модерној средњовековној држави. Кратак усмени приказ владавине династије Обреновић и Карађорђевић. Први и Други српски устанак, оснивање Државе, на основу историјских докумената упознавање значаја црквеног празника „Сретење“. Из историјских изворника: политика националних мањина у Краљевског Југославији. Формирање савремене српске државе и важнији историјски догађаји од 1804.г. до данашњих дана.</p>		<p><i>Српски језик и књижевност:</i> књижевни, историјски одломци.</p> <p><i>Историја, друштвено и грађанско образовање:</i> познавање друштва и информације о држављанству, збивања, догађаји.</p> <p><i>Визуелна култура:</i> ликовна уметност.</p>
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Репатрирање, оптирање, асимилација, епархија.</p>	

Тематска целина/ Развојни циљ	Исказивање мишљења о друштвеним догађајима и појавама, могућности за образовање. Српске установе у Мађарској	Број часова 8
Раније стечено знање	Српска заједница, припадање заједници, спомен-места.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Препознавање важности друштвених догађаја. Препознавање вредности: школа, историјат локалног завичаја, значај културног наслеђа. Васпитавање у духу поштовања прошлости.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
Контакти које одржава српско друштво у Мађарској, препознавање значаја традиционалних културних приредби. Државне приредбе српског националног окупљања у Мађарској (Академија Светог Саве, Видовдан), споменици културе (Сентандреја, Манастир у Грабовцу), њихова функција и карактеристике. Улога појединца у заједници. Израда нацрта програма: Очувајмо српске вредности! Значај образовних центара: црквене школе, Српска учитељска школа:Препарандија (Сентандреја), Матица српска – књижевна и научна институција (Пешта), приказ значајног периода у стварању пештанске српске интелигенције, на основу познатих научних, књижевних и историјских текстова (Текелијанум).		<i>Српски језик и књижевност:</i> књижевни одломци. <i>Историја, друштвено и грађанско образовање:</i> информације о држављанству, збивања, догађаји.
Кључни појмови/ појмови	Очување вредности, културолошко наслеђе,верска школа.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Упознавање политике националних мањина	Број часова 4
Раније стечено знање	Национална мањина, закон.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Облици државног уређења и њене институције. Развијање спознаја о држављанству. Мађарска и европска мањинска политика (друштвени и правни положај националних мањина).	
Знања/развојни захтеви		Корелација
Приказ удружења, цивилне организације, програма, начела функционисања у неком од региона. Идеје за пружање подршке у очувању националног идентитета на локалном, регионалном или држаном нивоу.		<i>Историја, друштвено и грађанско образовање:</i> прилика у грађанском друштву, облици државног уређења и њени органи, закони.
Кључни појмови/ појмови	Закон о правима етничких и националних мањина, право на гласање, Српска државна самоуправа, систем самоуправа, удружења, цивилне организације.	

<p>Очекивани резултати развоја на крају двогодишњег циклуса</p>	<ul style="list-style-type: none">□ Упознавање порекла српског језика и главних доказних поступака о пореклу језика. Откривање и разумевање структура и значењских слојева текстова разних жанрова и намера. Преписивање текстова писаних на дијалекту на књижевни језик.□ Препричавање научене приче, истицање суштине, повезивање појединих догађаја са именима и локацијама. Састављање повезаног текста на неку познату тему или на тему која интересује ученика.□ Активно учествовање у српским догађајима, уз знања о друштвеним токовима и структурама. Освешћивање ученика о локалном, националном, европском и свеколиком културном и образовном наслеђу.□ Препознавање Уставом и правним прописима националним мањинама у Мађарској гарантованих права, локалне и земаљске правне институције за представљање интереса националних мањина, односно препознавање облика политичких и цивилних самоорганизовања локалних српских заједница.
--	--

12. РАЗРЕД

Тематске целине	Број часова
Српски језик и књижевност Српско позориште, музичка и плесна култура	9
Познавање српске историје	10
Исказивање мишљења о друштвеним догађајима и појавама, могућности за образовање. Српске установе у Мађарској	6
Упознавање политике националних мањина	4
Сумирање и писмени задаци	3
Укупан број часова	32

Тематска целина/ Развојни циљ	Српски језик и књижевност Српско позориште, музичка и плесна култура	Број часова 9
Раније стечено знање	Српски језик и књижевност. Српско позориште, музичка и плесна култура.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Развој матерњег језика као инструмента културе, естетике и осећаја за историју. За време прикупљања података пружање подршке у сигурном коришћењу језика. Развој умећа формулисања сопственог мишљења о садржајима представљеним у српским медијима. Развој емоционалне осетљивости, пружање помоћи при изради репродукција. Упознавање са вредностима српског националног, европског и свеопштег културолошког наслеђа.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
Тражење доказа о чимбеницима који утичу на развој српског језика, анализа текста. Место српског језика у језичкој породици словенских језика, најзначајнији моменти у историјату развоја српског језика (значај Вука Караџића). Улога народног говора и језичких варијанти, приказ дијалекта на основу примера, уз приказ текста из сопствене језичке средине, који је испричан на локалном дијалекту. Улога Срба у Мађарској у очувању језичке посебности, критеријуми билингвизма. Рађање књижевних дела, потрага за писцима, песницима, рођеним у Мађарској, представљање њихових дела (двојезични писац Михајло Витковић, песник Јован Пачић, писац Јаков Игњатовић).		<i>Српски језик и књижевност:</i> књижевни одломци. Познавање медијске културе и кинематографије: ком уникацијски системи. <i>Певање-музика:</i> слушање музике.

<p>Упознавање садржаја разних издања српских часописа и алманаха у Мађарској (Српске народне новине, Магазин, Српски годишњак, Српски дневник, Српска матица, Даница, Годишњак, Ђурђевак).</p> <p>Анализа сакупљачког рада етномузиколога Тихомира Вујићића, анализа појединих етно-музичких дела. Приказ сакупљачког рада ансамбла „Вујичић“, доминација народних инструмената. Плесна култура код Срба, опис и анализа традиционалних плесова. Приказ ритуалних и обичајних плесова (Додоле, Лазарице, сватовске песме).</p>	<p><i>Драма и плес: игре традиција, плесови.</i></p>
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Развој језика, породица језика, варијанте језика, билингвизам, алманаси, народни позоришни комад, византијски црквени напеви, сценски мајстор, музички умети, византијски црквени напеви, обредна музика, плес.</p>

Тематска целина/ Развојни циљ	Познавање српске историје		Број часова 10
<p>Раније стечено знање</p>	<p>Српска држава, устанци, сеобе.</p>		
<p>Образовно- развојни циљеви тематске целине</p>	<p>СТИЦАЊЕ СПОЗНАЈА ИЗ ПРИЧА, ДРУШТВЕНО-КУЛТУРНОГ ОКРУЖЕЊА, ИЗ ОБИЧНИХ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА, МАТЕРИЈАЛНИХ И ПИСАНИХ ИЗВОРНИКА. УНОШЕЊЕ НЕКИХ ПОСЕБНО ВАЖНИХ ДОГАЂАЈА И ПОЈАВА НА ТОПОГРАФСКУ КАРТУ.</p>		
<p>Знања/развојни захтеви</p>		<p>Корелација</p>	
<p>Живот у првој модерној средњовековној држави. Кратак усмени приказ владавине династије Обреновић и Карађорђевић. Први и Други српски устанак, оснивање Државе, на основу историјских докумената упознавање значаја црквеног празника „Сретење“. Из историјских изворника: политика националних мањина у Краљевског Југославији. Формирање савремене српске државе и важнији историјски догађаји од 1804.г. до данашњих дана.</p> <p>Историја Срба у Мађарској од 1920. до данас. Оптирање: сеоба Срба у матицу, на основу статистичких података – тенденција опадања броја српског становништва.</p> <p>На основу популарне научне литературе и на основу описа из историјских докумената - тражење одговора за разлоге убрзане асимилације.</p> <p>Приказ Српске православне епархије будимске на основу изворника, њено златно доба. Упознавање средишта српске културе и образовања: Пеште, Будима и Сентандреје.</p> <p>Укључивање српске културе у европске токове: на основу прикупљене грађе и истраживачког рада.</p>		<p><i>Српски језик и књижевност:</i> књижевни, историјски одломци.</p> <p><i>Историја, друштвено и грађанско образовање:</i> познавање друштва и информације о држављанству, збивања, догађаји.</p> <p><i>Визуелна култура:</i> ликовна уметност.</p>	
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Репатрирање, оптирање, асимилација, епархија.</p>		

Тематска целина/ Развојни циљ	Исказивање мишљења о друштвеним догађајима и појавама, могућности за образовање. Српске установе у Мађарској	Број часова 6
Раније стечено знање	Српска заједница, припадање заједници, спомен-места.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Препознавање важности друштвених догађаја. Препознавање вредности: школа, историјат локалног завичаја, значај културног наслеђа. Васпитавање у духу поштовања прошлости.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
<p>Контакти које одржава српско друштво у Мађарској, препознавање значаја традиционалних културних приредби. Државне приредбе српског националног окупљања у Мађарској (Академија Светог Саве, Видовдан), споменици културе (Сентандреја, Манастир у Грабовцу), њихова функција и карактеристике. Улога појединца у заједници. Израда нацрта програма: Очувајмо српске вредности!</p> <p>Значај образовних центара: црквене школе, Српска учитељска школа: Препарандија (Сентандреја), Матица српска – књижевна и научна институција (Пешта), приказ значајног периода у стварању пештанске српске интелигенције, на основу познатих научних, књижевних и историјских текстова (Текелијанум).</p> <p>Положај данашњих образовних институција (Културни и документациони центар Срба у Мађарској, Српски педагошки и методолошки центар, Српски институт). Праћење формирања српског школства (на матерњем језику, двојезична настава, настава језика, забавиште). Израда заједничких пројеката (нове традиције: Дани Сеобе).</p>		<p><i>Српски језик и књижевност:</i> књижевни одломци.</p> <p><i>Историја, друштвено и грађанско образовање:</i> информације о држављанству, збивања, догађаји.</p>
Кључни појмови/ појмови	Очување вредности, културолошко наслеђе, верска школа.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Упознавање политике националних мањина	Број часова 4
Раније стечено знање	Национална мањина, закон.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Облици државног уређења и њене институције. Развијање спознаја о држављанству. Мађарска и европска мањинска политика (друштвени и правни положај националних мањина).	
Знања/развојни захтеви		Корелација
<p>Познавање Закона LXXVII о правима етничких и националних мањина из 1993. Утицаји закона о националним мањинама. Основе и пракса националних самоуправа, приказ функционисања неке од локалних српских самоуправа. Улога</p>		<p><i>Историја, друштвено и грађанско образовање:</i> прилика</p>

српских националних самоуправа и њихових програма у очувању свог идентитета.	у грађанском друштву, облици државног уређења и њени органи, закони.
Кључни појмови/ појмови	Закон о правима етничких и националних мањина, право на гласање, Српска државна самоуправа, систем самоуправа, удружења, цивилне организације.

Очекивани резултати развоја на крају двогодишњег циклуса	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Упознавање порекла српског језика и главних доказних поступака о пореклу језика. Откривање и разумевање структура и значењских слојева текстова разних жанрова и намера. Преписивање текстова писаних на дијалекту на књижевни језик. ☐ Препричавање научене приче, истицање суштине, повезивање појединих догађаја са именима и локацијама. Састављање повезаног текста на неку познату тему или на тему која интересује ученика. ☐ Активно учествовање у српским догађајима, уз знања о друштвеним токовима и структурама. Освешћивање ученика о локалном, националном, европском и свеколиком културном и образовном наслеђу. ☐ Препознавање Уставом и правним прописима националним мањинама у Мађарској гарантованих права, локалне и земаљске правне институције за представљање интереса националних мањина, односно препознавање облика политичких и цивилних самоорганизовања локалних српских заједница.
---	---